

5v Thema 6 Gedrag en beweging

Domeinen/specificatie	Deelconcepten
Subdomein B6 Beweging van het organisme (in SE)	
<p><i>Eindterm</i> De kandidaat kan met behulp van de concepten beweging, neurale regulatie en waarneming ten minste in contexten op het gebied van gezondheid en sport verklaren op welke wijze mens en dier bewegen en op welke wijze dit kan worden geoptimaliseerd.</p>	
<p><i>Mogelijke uitwerking</i> De kandidaat kan in contexten bijvoorbeeld: – de bouw, werking en functie van de belangrijkste, bij beweging betrokken, organen (spieren, zintuigen en zenuwen) van mens en dier benoemen en daarbij de relatie tussen vorm en functie verklaren; – opzet en effecten van trainings- en revalidatieprogramma's voor mens en dier uitleggen.</p>	<p><i>Mogelijke deelconcepten</i> dwarsgestreepte en gladde spieren, spiervezel, spiercel, pees, antagonist, tonus, krachttraining, duurtraining, uithoudingsvermogen, doping, spierspanning, actine, myosine, spierspoeltje</p>
Subdomein D3 Gedrag en interactie (in SE)	
<p><i>Eindterm</i> De kandidaat kan met behulp van de concepten gedrag en interactie met (a-)biotische factoren ten minste in contexten op het gebied van communicatie, gezondheid en veiligheid verklaren op welke wijze gedrag van organismen en populaties ontstaat, benoemen wat de functie van het gedrag is en benoemen op welke wijze het zich ontwikkelt.</p>	

<p><i>Mogelijke uitwerking</i></p> <p>De kandidaat kan in contexten bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verklaren hoe gedrag verwijst naar acties en reacties; - de dynamische relatie beschrijven tussen een organisme en zijn omgeving; - factoren uit de interne omgeving beschrijven zoals: hormonen, biologische klok, stofwisselingsveranderingen, impulsen vanuit hersengebieden; - toelichten dat gedrag deels erfelijk is bepaald; - omschrijven hoe het gedrag van een individueel organisme de verschillende levensfasen van het organisme weerspiegelt; - imponeergedrag, territoriumgedrag, sociaal gedrag, voedingsgedrag en voortplantingsgedrag uitleggen als voorbeelden van functioneel gedrag en de relatie leggen tussen deze vormen en overlevingskansen; - uitleggen hoe gedrag evolueert onder invloed van selectiedruk; - gedrag beschrijven door gedragselementen te benoemen, en uit te werken in een handelingsprotocol en/of in een ethogram; - verklaren waardoor populaties zoals een school vissen of een zwerm vogels, gedrag vertonen dat een meerwaarde heeft ten opzichte van het gedrag van de afzonderlijke organismen; - gedragsbiologie omschrijven als een tak van de biologie die zich bezig houdt met de verschillen en overeenkomsten in gedrag tussen soorten en de evolutionaire achtergrond daarvan; - verschillen en overeenkomsten beschrijven tussen mensapen en mensen, in het bijzonder wat communicatie, moreel bewustzijn en empathie betreft; - De relatie toelichten tussen gedragsonderzoek en andere onderzoeksgebieden op het terrein van: moleculaire biologie, neurofysiologie, gedragsecologie, cognitieve psychologie, evolutionair onderzoek, (epi)genetisch onderzoek; - de resultaten van gedragsonderzoek toepassen en de implicaties voor de maatschappij toelichten. 	<p><i>Mogelijke deelconcepten</i></p> <p>interne factoren, externe factoren, gedragssysteem, ethogram, genen, aangeboren, erfelijk, aangeleerd, klassiek en operant conditioneren, gewenning, inprenting, imitatie, reflex, overleven, communicatie, sociaal gedrag, imponeergedrag, territoriumgedrag, instinct, nature-nurture</p>
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------